

ИДИ ВАҲДАТ МУБОРАК!

Чанд рӯз пеш мо бо як шукӯҳи бузург 14 солагии Созишномаи умумиро оиди барқарор намудани сулҳ ва ваҳдати миллӣ дар ҷумҳурӣ ҷашн гирифтем. Санаи 27-уми июни соли 1997 Созишномаи сулҳ дар шаҳри Москва, ки ба ҷанги шаҳрвандии 5 сол идомаёфта хотима бахшид, ба имзо расид.

Ҷанге, ки ҷони 150 ҳазорро аз байн бурд ва боиси гуреза шудани 1 млн нафар одамон гардид, ба иқтисодиёти Тоҷикистон зарари калон расонид. Мувофиқи сарчашмаҳои гуногуни иттилоотӣ, талофот дар давоми 5 соли ҷанг ба \$7 млрд баробар аст. Бастании созишномаи сулҳ ҳамчун воқеаи муҳими ҳалқунандаи тақдири минбаъдаи мардум ва ҳамчун нуқтаи сарҳисоб барои аз нав барқароршавӣ ва рушди давлат хизмат намуд.

Ризояти баъд аз 5 соли ҷанги шаҳрвандӣ ба имзо расида, ки ба яке аз ҷангҳои шадид ва хунин дар байни давлатҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ табдил ёфт, мувофиқи эътирофи ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳамчун як мисоли беҳамтои ҳал намудани ҳолатҳои муноқишаӣ шинохта шудааст.

Созишномаи сулҳи ҳақиқатан таърихӣ, 33 воҳӯриҳоро дар Техрон, Исломобод, Бишкек, Кобул, Ашхобод, Алмато ва Маскав паси сар гузаронид. Ташкил додани комиссия оиди ризояти миллӣ, шаб ва рӯзҳои тӯлони музокирот, фикру мулоҳизаҳо ва гузашт ба якдигар, роҳ ба розигӣ, сулҳ бениҳоят дуру дароз ва душворро паси сар намуд.

Ҷар сол, дар рӯзи ҷашнгирии Рӯзи Ваҳдат сухани собиқ котиби кулли СММ Кофи Аннан ба ёд меояд:

- Тоҷикистон мисоли беназири ҳал намудани муноқишаҳои дохилро ба аксари давлатҳои дигар тақдим намуд. Ман фикр мекунам, ки ин амал ҳамчун саҳми Тоҷикистон ба таърихи сулҳоварӣ боқӣ мемонад...

Дар давоми 14 соли баъд аз бастании Созишномаи умумӣ оиди барқарор кардани сулҳ ва ризояти миллӣ, ҷумҳурӣ дар роҳи барпо ва мустаҳкам намудани давлати мустаҳками демократӣ қадамҳои устувори худро гузошт. Баъд аз ба имзо расонидани Созишномаи умумӣ, Тоҷикистон ба марҳалаи муҳим гузашт, ки механизмҳои дохилӣ барои таъмин намудани рушди устувори сиёсӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии мамлакат ба роҳ монда шудааст.

Мо истиқлолияти мамлакатро ба даст овардем, акнун бояд саъю кӯшиш кунем то истиқлоли иқтисодӣ, энергетикӣ, иҷтимоиро ноил гардем.

Аз ҳамин сабаб ҳар як фард бояд баҳри Тоҷикистони мустақил, демократӣ, дунявӣ ва ҳуқуқбунёд корҳои неқ ва мақсаднокро иҷро кунад.

Ҳайати кормандони «ОДРИ Нов» ҳамаи ҳамватанонро бо ин иди фархундабахш, ки ба ҳамаи мо ҳамчун намунаи ватандӯстӣ, меҳр ба сулҳ ва дустӣ намоён шуд, табрик мекунад.

Ба ҳар як оила ва хонадон дастархони пур аз нозу неъматро таманно мекунем. Бигзор ин роҳ - роҳи сулҳи интихоб намудаи Тоҷикистон асоси зиндагии бо сулҳу салоҳи мардуми ҷаҳон гардад! Ба ҳамаи шумо ҳамватанон хушбахтӣ, тансиҳатӣ, комёбиҳо ва умри дарозро хоҳонем!

Навигариҳо

\$10 млн.-и Бонки Ҷаҳонӣ баҳри дастгирии бюҷети Тоҷикистон

Вазири молияи ҷумҳурӣ Сафаралӣ Начмиддинов ва директори минтақавӣ оид ба Осиёи Марказии Бонки Ҷаҳонӣ Моту Кониши Созишнома миёни Ҳукумати Тоҷикистон ва Бонки Ҷаҳонӣ дар бораи гранти панҷуми барномавӣ чиҳати таҳияи тадбирҳои сиёсат ба маблағи 10 млн. доллари ИМА-ро ба имзо расониданд.

Ба гуфтаи Моту Кониши, гранти мазкур ба дастгирии амалисозии барномаи ислоҳоти пешбинишуда дар Стратегияи коҳиши сатҳи камбизоатӣ дар Тоҷикистон ва мусоидат ба рушди иқтисодӣ нигаронида шудааст. «Сарфи назар аз таъсири бӯҳрони ҷаҳонии молиявӣ, Тоҷикистон вазифаҳои худро муваффақона ба иҷро расонида, рушди иқтисодиро таъмин намуд ва дар робита ба ин, барномаи мазкур эътирофи ин далел натавонад аз ҷониби Бонки Ҷаҳонӣ, балки дигар созмонҳои мададрасон низ мебошад, - гуфт ӯ. – Тавассути амалисозии ин барнома мо ният дорем, ки ҳарчи

бештар ба шаффофияти фаъолияти сохторҳои давлат ноил гардем».

Моту Кониши ҳамчунин афзуд, ки Бонки Ҷаҳонӣ бо мақсади рушди тиҷорат ва таъмини ба даст овардани даромади бештарау фароҳам сохтани ҷойҳои нави корӣ дар Тоҷикистон минбаъд низ ба ҷалби сармоягузори хориҷӣ, ба иқтисоди Тоҷикистон кӯшиш ба харҷ хоҳад дод.

Дар навбати худ, вазири молияи ҷумҳурӣ Сафаралӣ Начмиддинов изҳор дошт, ки гранти мазкур ба сифати дастгирии мустақим ба бюҷети ҷумҳурӣ пешниҳод гардида, ба ҳукумат чиҳати маблағгузорӣ ба бахшҳои тандурусту маориф ва ҳифзи иқтимоии аҳоли, шаффофият ва самаранок дар идоракунии маблағҳои давлат кӯмак хоҳад расонид. «Маблағи мазкур ба барқарорсозии иқтисод пас аз бӯҳрон, суботи макроиқтисодӣ, рушди иқтисод ва коҳиши сатҳи камбизоатӣ дар ҷумҳурӣ мусоидат хоҳад кард», - афзуд вазир.

ОИ «Asia - plus»

Баҳри қарзидиҳӣ ба бахши кишоварзӣ 80 млн. сомонӣ ҷудо гардид

Ҳукумати Тоҷикистон баҳри қарзидиҳӣ ба бахши кишоварзӣ аз 90 млн. сомонии пешбинишуда дар буҷаи давлат 80 млн. сомонӣ ҷудо кард, ки ба рушди ҳамаи соҳаҳо – пахтакориву чорводорӣ, боғдориву тоқпарварӣ ва ғайра равона хоҳад гардид.

Тавре ба ОИ «Азия-Плюс» сардори раёсати сиёсати буҷавӣ дар соҳаҳои иқтисоди Вазорати молияи ҷумҳурӣ Темуралӣ Авғонов хабар дод, мутобиқи қарори содиршудаи Ҳукумати Тоҷикистон, вазорат ба банқҳои тиҷоратӣ воситаҳои пулӣ ихтисос медиҳад, ки дар навбати худ, онҳо онро ба қарзидиҳии бахши кишоварзӣ равона хоҳанд кард. «Ҳаҷми фоизи солонаи қарз ба кишоварзон 10% -ро ташкил медиҳад», - гуфт ӯ.

Авғонов афзуд, ки айни замон дар Вазорати молия дархостҳои банқҳо бобати ихтисос до-

дани қарзҳои ҳукуматӣ мавриди баррасӣ қарор дошта, пас аз анҷоми он миёни вазорат ва банқҳо созишномаҳо ба имзо хоҳанд расид.

Солҳои қабл ҳукумати кишвар тавассути банқҳои СК «Агроинвестбанк», СК «Ориёнбанк», БДА «Амонатбанк», СК «Тоҷиксодиротбанк», СП «Бонки рушди Тоҷикистон», «Тоҷпромбанк» ва СК «Бонки Эсхата» қарзидиҳӣ ба бахши кишоварзиро амалӣ сохта буд. Қобили зикр аст, ки солҳои 2008-2010 тавассути банқҳо чиҳати маблағгузори бахши кишоварзӣ 430 млн. сомонӣ маблағ ҷудо гардида буд. Соли гузашта ихтисос додани 130 млн. сомонӣ маблағ пешбинӣ шуда буд, вале дархости банқҳо 110 млн. сомонино ташкил дод.

ОИ «Asia - plus»

Дилором ДАДОБОВА, ёвари лоиҳавӣ

ШАРҲИ КОМЁБИ

ОТАШДОНҲОИ САМАРАНОКИ КАММАСРАФ БА ҲАР ЯК ХОНАВОДА

ки дигар намуди онҳоро мегузоранд. Одатан чунин оташдонҳои миқдори зиёди ҳезум, ангишт, таппак, ё ин ки дигар манбаъҳои сӯзишро талаб менамоянд. Ба ғайр аз

Чӣ тавре, ки маълум аст минтақаҳои деҳот дар фасли зимистон бо муаммоҳои норасоии манбаъҳои иловагии сӯзишворӣ ва бо қатъи нерӯи барқ дучор мешаванд. Вобаста ба ин, онҳо аз моҳи октябр оғоз намуда, дар хонаҳои оташдонҳои маъмулӣ, ё ин

ин, оташдонҳои одатӣ ҳар доим дуд намуда, на танҳо ба вазъи экологии деҳа таҳдид менамояд, балки худи сокинони чунин минтақаҳо бо нафаскашии чунин дудҳои зарарнок саломатии худро ба хавф мегузоранд.

Дар доираи лоиҳаи «Рушди устувори иҷтимоӣ-иқтисодии минтақа тавасути идоракунии самаранокӣ захираҳои табиӣ» ва мувофиқи интихоби талабномаҳои лоиҳавии сокинон аз тарафи комис-

сияи тендерии мустақил (КТМ) дар ҷамоатҳои мақсаднок - ҷ. Фондарёи ноҳияи Айнӣ, ҷ. Ошобаи н. Ашт, ҷ. Тағояки н. Спитамен, ҷ. Калининободи н. Фончӣ ва ҷ. Ғўлакандози н. Ҷ. Расулов ҷомеа, махсусан иншоотҳои иҷтимоӣ таҷҳизотҳои манбаъҳои барқароршавандаи энергияро (МБЭ) гирифтанд. Бар замми ин, кор оиди сохтмон ва гузоштани тафдонҳо ва оташдонҳои самаранокӣ каммасраф ривож дода шуд.

Натиҷаи корҳои мониторингӣ дар ҷамоати Калининободи ноҳияи Фончӣ нишон доданд, ки 5 мактаби ҷамоати мазкур ба таъмир ва сохтани оташдонҳои самаранокӣ каммасраф ниёз доранд, чун оташдон ва тафдонҳои ин мактабҳо ба стандартҳои ҷавобгӯ набуда, дар як ҳолати бад қарор доранд. Инчунин ин мактабҳо муаммои гармиаъминкунии биноҳо ва ошхонаро доранд, ки одатан дар он хонандагони синфҳои ибтидоӣ, аз синфи 1-ум то 4-ум хӯрок истеъмол мекунанд. Яке аз чунин мактабҳо мактаби №31-и деҳаи Шоҳони ҳамин ҷамоат мебошад.

Баъд аз омода намудани ҳамаи ҳуҷҷатҳои зарурӣ, талабномаҳои аз КМТ гузашта, имконияти сохтани чунин оташдонҳоро барои мактабҳои худ пайдо намуданд. Оташдонҳоро раҳбари кумитаи энергетикӣ ҷамоати

МБЭ
барои
ҷамоат

(КЭЧ) Калининобод Фафурчон Узоқов сохт, ки қабландар ҳамаи тренинг-машваратҳои «ОДРИ Нов» фаълони иштирок намудааст ва илму дониши заруриро дар ин соҳа ба даст овардааст. Ҷамчун усто-мушовири моҳир оиди гузоштани таҷҳизотҳои МБЭ ва сохтани оташдон ва тафдонҳои самараноки каммасраф интихоб шуда буд.

«Оташдон ба таври ҳақиқӣ назар ба тафдонҳои шакли қадима каммасраф буда, сӯзишвориро 3 маротиба камтар сарф мекунад, - мегӯяд ошпази мактаби №31-и деҳаи Шоҳон, Мӯътабар Юнусова. - Ҳолати оташдони кӯҳна хело бад буд, манбаҳои сӯхтаниро бисёр талаб менамуд, бар замми ин хело зиёд дуд мекард, аз сабаби он ки ҳучраи таомхурӣ дар паҳлӯ қойгир аст, он низ пур аз дуд мешуд».

Баъд аз он ки корҳо оиди гузоштан ба итмом расиданд, натиҷа назаррас шуд. Сохти оташдонҳо чунин аст, ки бо миқдори ками ҳезум, яъне бо як маротиба сӯхтан имконияти дар як вақт тайёр намудани хӯрока дар ду дег мавҷуд аст ва илова бар ин дар маркази оташдон ҷои махсус барои чойник сохта шудааст, ки дар баробари ин имконияти ҷӯшондани обро фароҳам меорад. Ин далели самаранок ва каммасраф будани чунин оташдонҳо аст.

Истиқоматкунандаи ҳамин деҳа Абдулаҳа-

това М. баъд аз дидани оташдон ба шакли сохти он ҳавас пайдо карда, хоҳиши гузоштани чунин оташдонро дар хонаводаи худ намуд ва ҳамроҳи шавҳари худ маслиҳатҳои

зарурии усто-мушовири моҳиро гирифта дар хонаи худ чунин оташдонро гузошт. Ҳамаи аъзоёни оилаи ӯ қаноатмандии худро нисбати чунин навигарӣ изҳор намуданд, чун он кам дуд намуда, хело каммасраф мебошад. Тафдон ҳам барои тайёр намудани таом ва ҳам барои гармкунии бино дар фасли зимистон истифода бурда шуданаш мумкин аст.

Худи Фафурчон Узоқов мегӯяд, ки «Баъд аз ба итмом расонидани сохтмони ҳамаи оташдонҳо, аллакай аз шахсони ҳавасманд ва хонаводаҳо аз деҳаҳои ҷамоати Калининобод, ки доштани чунин оташдон ва тафдонҳо дар хонаҳои худ мехостанд, сӯроишҳо омада истодаанд».

Р.С Лоихаи ТҶМ «ОДРИ Нов» «Рушди устувори иҷтимоӣ-иқтисодии минтақа тавассути идоракунии самараноки захираҳои табиӣ дар вилояти Суғд» аз ҷо-

ниби Иттиҳоди Аврупо дар ҳамкорӣ бо АСТ СА (Британияи Кабир) сармоязгорӣ шудааст. Дар ҷаҳорҷӯбаи лоиҳа ҷорабиниҳо оиди омӯзонидани ҷомеаҳои маҳаллӣ ба масъалаҳои самаранокии энергетикӣ ва таъминоти нерӯи барқ, бо роҳи ҷорӣ намудани истифодабарии МБЭ, гузаронида мешаванд.

Панҷ КЭЧ дар назди ҷамоатҳо ташкил карда шудаанд. Амалиётҳои гузоштани дастгоҳҳои МБЭ дар объектҳои иҷтимоӣ ва ҳоҷагӣҳои намоиш бо мақсади тағйир додани мафкураи аҳолии маҳаллӣ оиди амнияти энергетикӣ, омӯзиш ва паҳн намудани донишу малакаи идома дорад.

МБЭ барои ҷамоат

Энергетикаи бодӣ — яке аз соҳаҳои энергетика буда, барои истифодабарии энергияи шамол — қувваи кинетикии массаҳои ҳавоӣ дар атмосфера хос гардонида шуда аст. Энергияи бодро ба намудҳои нерӯи барқароршаванда алоқаманд мекунанд, зеро он маҳз натиҷаи ҳаракати офтоб мебошад. Дар охири соли 2009 иқтидори умумии тамоми генераторҳои гузошташуда 157 гигаваттро ташкил дод, ки аз нишондоди соли 2000 шаш маротиба зиёд мебошад.

Энергетикаи бодӣ

Охираш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта

Ларзишҳои пастсуръат

Лапшишҳои пастсуръат, ки ба воситаи гил мегузаранд, ба ларзиш даромадани шишаҳои хонаводаҳоро то масофаи 60 метр аз сабаби ҳаракати таҷҳизотҳои шамолии мегаваттӣ ба вуҷуд меоранд. Одатан хонаҳои истиқоматӣ дар масофаи 300 метр дуртар аз таҷҳизотҳои шамолий ҷойгир мешаванд. Дар чунин масофа таъсири таҷҳизотҳои шамолий ба лапшиши инфрасадоӣ аз ларзишҳои заминӣ (фонӣ) ҷудо карда намешавад.

Яхбандии парраҳо

Дар вақти истифодабарии таҷҳизотҳои шамолий дар мавсими зимистон аз сабаби намнокии баланди ҳаво эҳтимоли пайдо шудани яхпораҳо дар парраҳо мавҷуд аст. Дар вақти ба кор андохтани таҷҳизоти шамолий имконияти ба масофаи муайян pariда рафтани яхпораҳо мавҷуд аст. Аз рӯи қоида, дар ҳудуде, ки онҳо эҳтимоли ях бастании парраҳо мавҷуд аст, аломатҳои огоҳкунанда дар масофаи на камтар аз 150 метр дуртар аз таҷҳизоти шамолий гузошта мешаванд.

Ба ғайр аз ин, дар ҳолати яхбандии сабук ҳолатҳои беҳтар шудани хусусиятҳои аэродинамикии таҷҳизот ба назар гирифта шудаанд.

Таъсири визуалӣ

Таъсири визуалии таҷҳизотҳои шамолий омили субъективӣ мебошад. Барои беҳтар намудани намуди эстетикӣ таҷҳизот дар аксари ширкатҳои бузург дизайнерони моҳир фаъолият мебаранд.

Архитекторони моҳир барои зоҳиран асоснок кардани лоиҳаҳои нав ҷалб карда мешаванд.

Дар намуди кори ширкати даниягии АКФ, арзиши таъсири овоз ва қабул кардани визуалии генераторҳои шамолий ба на камтар аз 0,0012 евро барои 1 кВт соат баҳогузори шудааст. Чунин натиҷа баъд аз гузаронидани сӯҳбат бо 342 нафар одамоне, ки дар наздикии нерӯгоҳҳои шамолий зиндагӣ мекунанд ба даст оварда шуда аст. Истиқоматкунандагон чанд миқдор маблағ барои тағйир додани манзили худ аз ҳамсоғии таҷҳизоти шамолий доданашон, пурсида шуданд.

Истифодабарии замин

Турбинаҳо танҳо 1%-и масофаи ҳудуди нерӯгоҳи шамолиро фаро мегиранд. Дар боқимонда 99%-и майдони нерӯгоҳ имконияти бо кишоварзӣ машғул шудан аст, ки дар баъзе давлатҳои сараҳолӣ ба монанди Дания, Ҳолланд, Олмон пойдевори (фундамент) таҷҳизоти шамолий, ки масофаи диаметраш 10 м

Манбаъи энергия	Нишондоди нисбии майдони участкаи заминӣ, ки барои коркарди 1 млн кВт/соат дар давоми 30 сол (м ²) зарур аст
Манбаъи геотермалӣ (гармии зеризаминӣ)	404
Шамол	800—1335
Элементҳои фотоэлектрикӣ	364
Элементи гармкунандаи офтобӣ	3561
Ангишт	3642

Ҷадвал: Нишондоди қиёсии зарурати майдони замин барои коркарди 1 млн кВт/соат қувваи барқ

ишғол мекунад, комилан ба зери замин бо мақсади васеъ намудани масоҳати кишоварзӣ гузошта шуда аст. Замин ба иҷора дода мешавад, ки ба деҳқонон имконияти гирифтани даромади иловагиро медиҳад. Дар ИМА арзиши иҷораи замини тағи як турбина аз 3000 то 5000 доллари ИМА-ро ташкил мекунад.

наздикии таҷҳизотҳои шамолӣ ёфт шудаанд, дар онҳо кафидани рағҳои хуни дарунӣ мушоҳида карда шудааст. Мувофиқи фаҳмондадиҳии олимони шакли сохти шуши паррандаҳо дигаргун буда, ба пастшавии фишор хело нозук мебошанд ва танҳо аз бархӯрии новобаста бо парраҳои таҷҳизоти шамолӣ азият мекашанд.

Сабабҳои ҳалокати паррандаҳо (аз ҳисоби ба 10 000)	адад
Хонаҳо/тирезаҳо	5500
Гурбаҳо	1000
Сабабҳои дигар	1000
Хати интиқоли қувваи барқ	800
Механизмҳо	700
Пеститсидҳо	700
Минораҳои телевизион	250
Турбинаҳои шамолӣ	Қамтар аз 1

Ҷадвал: Зараре, ки ба ҳайвонот ва паррандагон расонида мешавад. Маълумотҳои AWEA.

Зараре, ки ба ҳайвонот ва паррандаҳо расонида мешавад

Зиёдшавии кӯршапарак дар назди нерӯгоҳҳои шамолӣ сукунаткунанда нисбати ба зиёдшавии паррандаҳои муқаррарӣ хело суст мебошад. Дар наздикии нӯгҳои парраҳо мавзҳои фишори пастшуда ба вуҷуд меояд ва ҳайвоноти ширхоре, ки ба ин мавзӣ мерасанд ҷароҳат мегиранд. Зиёда аз 90%-и мушҳои пароне, ки дар

МБЭ

Радиоҳалалҳо

Қисмҳои оҳанини таҷҳизоти шамолӣ, махсусан элементҳои дар парраҳо мавҷуд буда, барои қабул намудани мавҷҳои радио хеле ҳалал мерасонанд. Чӣ қадаре, ки таҷҳизоти шамолӣ калонтар бошад, ҳамон қадар бештар ба мавҷи радиои ҳалал овардана мумкин аст. Дар якҷанд ҳолат барои ҳалли муаммо ретрансляторҳои иловагӣ гузошта мешаванд.

Сарчашма: <http://ru.wikipedia.org>

Стратегияи рушди иқтимоӣ - иқтисодии ҷамоати Тағояки ноҳияи Спитамен

Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта

Дар ҷамоати Тағояк моликияти замин аз рӯи қишлоқҳои он бо нишондодҳои зерин тасниф мегардад:

Ҷадвали №5

Номи қишлоқ	Моликияти хусусӣ Ҳамагӣ	Аз ноҷумла	
		Соҳибкории хусусӣ	Ҳоҷагиҳои деҳқониву фермерӣ
Қамаар	1 36	22	114
Куйбугай	1 12	16	96
Каллахона	2 62	19	243
Бошбулоқ	1 98	14	184
Тошкўприк	8 33	40	793
Шавкат	7 16	37	679
Метар	2 10	43	167
Лангар	7 16	37	679
Тағояк	2 100	186	2 014
Ҳамагӣ дар ҷамоат	4 357	347	4 010

Моликияти хусусӣ ба замин ҳамчун хусусияти муҳимтарини ташкили иқтисодиёти бозоргонӣ бояд ба баланд бардоштани самаранокии истифодаи замин мусоидат наояд, ки ба таври кулӣ симои деҳа ва фикронии аҳолиро тағйир медиҳад. Бояд қайд кард, ки хоҷагиҳои деҳқонии хусусӣ

дар истифодаи замин бештар самараноктар аст (2-3 ҳосил дар як сол), соҳиби мулк восита-ву меҳнато барои баланд намудани ҳосилхезии замин ва беҳтар намудани агротехнологияҳои истифодашаванда (киштгардон) маблағгузорӣ мекунад ва таҳассусияти

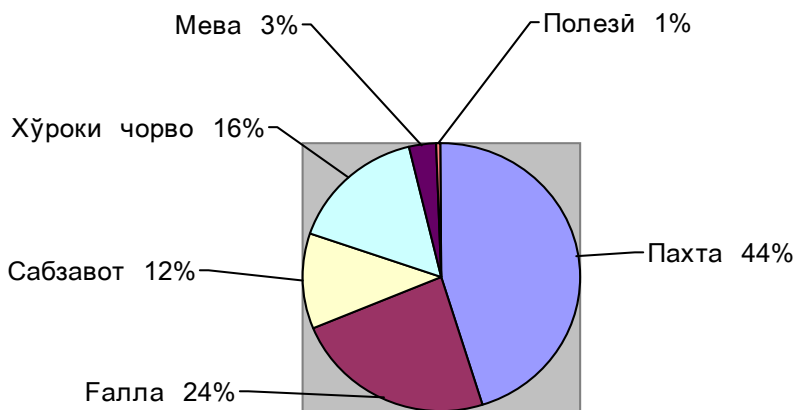
Рушди ҷамоат

коргарон барои иҷроиши вазифаҳои алоҳида (ҳатто амалиёт) боиси ба даст даровардани ҳосил ва даромади устувор мегардад.

Нишондоди дигаре, ки сохти иқтисодии замини хоҷагиҳои калонро ифода мекунад, ба вазни қиёсии замини обёришаванда тааллуқ дорад, ки дар он қисми асосии маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ истеҳсол мегардад. Масалан, дар 8 хоҷагиҳои деҳқонӣ ҳиссаи заминҳои обёришаванда дар масоҳати умумӣ аз 17 то 30%-ро ташкил медиҳад ва дар 3 ХД – аз 31 то 50% ва танҳо дар як хоҷагӣ (Камолот) чунин заминҳои обёришаванда зиёда аз 50%-ро ташкил медиҳад.

Ба ҳисоби миёна аз рӯи хоҷагиҳои калон аз се як ҳиссаи замин (723 га) ба заминҳои обёришаванда, 16% - ба заминҳои лалмӣ ва зиёда аз 35% ё ин ки 749 га масоҳати чарогоҳоро ташкил медиҳад. Сохти масоҳати киштшаванда аз рӯи диаграммаи зерин мушоҳида мешавад.

Сохтори майдонҳои кишт

Дараҷаи инкишофи хоҷагии қишлоқ ва табиқоти он ба соҳаи даромадноки ҳаёти аҳолии ҷамоати Тағояк аз бисёр ҷиҳат аз иқтисодии заминии ассотсиатсияҳои ХД Сатторов ва Бобоев вобастагӣ дорад. Нишондодҳои дар ҷадвал овардашуда гуфтаҳои дар боло зикршударо собит месозанд:

Ҷадвали №6

Намуди зироат	Сатторов			Бобоев			Ҷамағӣ		
	Бо сентнер			Бо сентнер					
	2007	2008	ба % 2007	2007	2008	ба % 2007	2007	2008	ба % 2007
1. Ғаллагӣ	5 827	4 898	84	33 821	5 143	15,2	39 648	10 041	25,3
Гандум	3 858	2 869	74,3	2 450	1 830	74,7	6 308	4 699	74,5
Ҷуворим akka	1 1929	992	8,3	14 233	2 524	1,78	26 162	3 516	13,4
Биринҷ	43	10	23,2	1 850	285	15,4	1 893	295	15,6
Ҷав	694	1 114	160,5	700	504	72	1 394	1 618	116
2. Сабзавот,	2 1238	13 687	64,4	29 950	10 691	35,7	51 188	24 378	47,6
Помидор	1 01338	1 220	1,2	1 884	1 119	59,4	10 3222	10 5561	102,3
Пиёз	6 2813	1 2183	19,3	25 772	9 500	36,9	88 585	21 683	24,5
Бодаринг	5 4492	257	0,47	142	72	50,7	54 634	329	0,6
Сабзӣ	5 4767	-		56	-		54 823		
(шалғам, лаблабу ва шалғамча)	298			294			592		
3. Мева		374		5	300		5	674	
Ангур	1			5			6	-	
4. Зироатҳои техникӣ, аз он ҷумла пахта	1 4050	10 134	72,1	13 844	4 613	33,3	27 894	14 747	53,4

Давом дорад

Акмал НАСРУЛЛОЕВ, менеҷери лоиҳавӣ

МУСОИДАТ ДАР АСОСИ ИМКОНИЯТҲОИ МАҲАЛЛӢ ВА МУТОБИҚШАВИИ АҲОЛИИ НОҲИЯИ СПИТАМЕН БА ТАЪСИРИ ТАҒЙИРӢБИИ ИҚЛИМ

«ОДРИ Нов» амалӣ намудани лоиҳаи «Паст намудани хавф ва мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим»-ро, ки аз тарафи ташкилоти нидерландии ICCO, ки аъзои ташкилоти байналхалқии АКТ Альянс мебошад, дастгирӣ карда шудааст, идома дода истодааст.

Вазифаҳои лоиҳа:

1. Баҳоғузории якҷояи эҳтиёҷҳои мардуми (ҷамоатҳои) маҳаллӣ ба замин ва вусъат додани стратегияи мубориза бар зидди офатҳои табиӣ дар сатҳи ҷамоатҳо.
2. Тараққӣ додани имкониятҳои (қобилиятҳои) аъзоёни ғурӯҳҳои фермерӣ оиди зироаткории устувор дар вақти таъсири номусоиди тағйирёбии иқлим.
3. Дастгирӣ ва вусъатдиҳии чораҳо оиди мутобиқшавӣ дар ҷа-

моатҳо, дар асоси истеҳсолоти устувори агротехникӣ

4. Ҷорӣ намудани иқдом оиди сохтмони ҳоҷатхонаҳои ЭКОСАН ва паст намудани хавфу хатар нисбатан ба ифлосшавии муҳит.

5. Баланд бардоштани маълумотнокии ҷамоатҳои маҳаллӣ дар бораи таъсири тағйирёбии иқлим ва ҳаёттаъминкунии устувор бо воситаи корҳои фаҳмондадиҳӣ, семинарҳо, тақсим намудани маводҳои иттилоотӣ, инчунин омӯзиш ва паҳн намудани малакаи дар асоси иштирок.

6. Такмил додани малакаи кормандони «ОДРИ Нов» ва дигар ҳамкорон бо ёрии иқдомҳои Системаи Устувори Ҳаёттаъминкунӣ оиди тағйирёбии иқлим ва идоракунии манбаҳои табиӣ.

Баҳоғузории якҷо-

яи эҳтиёҷҳои мардуми (ҷамоатҳои) маҳаллӣ ба замин ва вусъат додани стратегияи мубориза бар зидди офатҳои табиӣ дар сатҳи ҷамоатҳо.

Аз рӯи якум вазифа дар ҷамоати Тағояк якчанд вохӯриҳои фаҳмондадиҳӣ аз тарафи кормандони лоиҳавӣ барои фермерони фаъол, аъзоёни кумитаҳои маҳаллӣ, марказҳои рушди бонувон, ғурӯҳҳои фермерӣ (ГФ) ва кормандони ҷамоат гузаронида шуданд. Дар ин вохӯриҳо ҳамаи иштирокчиён бо фаъолияти ТҶМ «ОДРИ Нов» оиди муваффақона ба итмом расидани лоиҳаҳо, аз он ҷумла оиди лоиҳаи дар н. Ҷ. Расулов амалӣ шуда, ки ба паст намудани хавф ва мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим равона шуда буд,

маълумоти пурра гирифтанд. Иштирокчиён бо мақсадҳои ташкилот ва натиҷаҳои интизории лоиҳаи мазкур, ки ба кам намудани осебпазирӣ ва мутобиқ намудани аҳолии ҷамоати Тағояк ба таъсири манфии тағйирёбии иқлим равона карда шудааст, шинос шуданд. Иштирокчиёни вохӯрӣ якҷоя масъалаҳое, ки ба тағйирёбии иқлим марбут ҳастанд ва чӣ қадар он ба хоҷагии қишлоқ зарар расонд, инчунин аҳолии ҷамоати Тағояк барои раҳо ёфтани аз оқибатҳои манфӣ чӣ чораҳоро андешида истодааст, муҳокима намуданд. Ҳамаи ин масъалаҳо дар ҳузури мутахассисони

пуртаҷрибаи ТҶМ «ОДРИ Нов» дар соҳаи кишоварзӣ, оиди оқибатҳои тағйирёбии иқлим, баландшавии бошиддати ҳарорати ҳаво, обшавии пирияхҳо, бодлесии шамолӣ ва обии хок, хушксолӣ ва таназзули заминҳои обёршаванда муҳокима карда шуданд. Дар вохӯриҳои маълумотдиҳӣ усулҳои интерактивии муҳокимаи саволҳо ва масъалаҳо истифода бурда шу-

Экология ва хоҷагии қишлоқ

данд. Оиди роҳҳои самараноки ҳал намудани муаммоҳои экологӣ ва кишоварзӣ барои ҷомеа истифодабарии иқдомҳои нав пешниҳод карда шуданд, ба монанди истифодабарии компост, гармхонаи офтобӣ, технологияҳои нақбӣ, мулчаронӣ, сохтмони экоҳочатхонаҳо. Иштирокчиёни вохӯрӣ бо вазифаҳо, чораҳои банақшагирифташуда ва натиҷаҳои интизорӣ, инчунин саҳми мардум дар ҷараёни амаликунии лоиҳа ва қабул кардани қарорҳо дар ҳама сатҳҳо, ки

барои бомуваффақона амалӣ намудани лоиҳа мусоидат менамояд, шинос шуданд. Лаҳзаҳои муҳими вохӯрӣ ин муҳокимаи масъалаи сохтани минтақаи намоишӣ ва таҷрибавӣ шуд, ки дар он ҷо то имрӯз иншооти компостӣ, гармхонаи офтобӣ, экоҳочатхона сохта шуда, технологияҳои нави агротехникӣ истифода бурда шудаанд. Баъд аз гузаронидаани якҷанд вохӯриҳои фаҳмондадиҳӣ бо иштироки мардуми ҷамоати Тағояк, 5 фокус гурӯҳҳо иборат аз 15-20 нафар ташкил карда шуданд. Фокус гурӯҳҳо аз занҳои фаъол, аъзоёни ГФ, гурӯҳҳои худ ёри расон (ГХЁ) иборат буданд. Фокус гурӯҳ барои муайян намудани муаммоҳои мавҷуда дар ҷодаи кишоварзӣ, тағйирёбии иқлим ва тобеияти фермерони маҳаллӣ аз вазъи боду ҳаво, ташкил карда шуд. Бо мақсади муайян кардани аҳамиятнокии ва таҳлили муаммоҳо бо 50 намояндагони фаъоли ноҳияи Спитамен (ҷамоатҳо, намояндагони кумитаҳои маҳаллӣ,

фермерон, аграрон, занҳои пешсаф ва ҷавонон), инчунин бо мақсади омӯختани ҳолати дар маҳалҳо ва ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли алтернативии муаммоҳои вохӯрӣ бо намояндагони хоҷагиҳои фермерӣ, намояндагони ҷамоати Тағояки н. Спитамен, мутахассисони ботаҷриба ва агромушовирони «ОДРИ Нов» ташкил карда шуд. Инчунин якҷанд нафар аз фермерон, аз ҷумла сабзавоткорон, парваришкунандагони помидор, соҳибони гармхонаҳо, райсони хоҷагиҳои деҳқонӣ ва фаъолони гурӯҳҳои фермерии «ОДРИ Нов» аз рӯи лоиҳаи «Рушди Бозори Маҳаллӣ» дар муайян кардани аҳамиятнокии ва таҳлили муаммоҳои иштирок намуданд. Якҷанд масъалаҳо аз рӯи усулҳои «Ҳуҷуми зеҳнӣ», харитасозӣ, муҳокима, тақдирот ва ғ. мавриди баҳс қарор гирифтанд. Иштирокчиёни фокус гурӯҳҳо фикрҳои худро фаъолона нисбати масъалаҳои тағйирёбии иқлим ва мутобиқшавӣ ба таъсири он, иброз намуданд.

Давом дорад

ИШТИРОК

Иштирок, ё ки ҷалб шудани ҷомеа худ аз худ рӯй намедиҳад. Ҷомеаро бояд ҳавасманд кунонид.

Маводи таълимии мазкур барои касоне пешбинӣ шудааст, ки фаъолиятшон ба чунин ҳавасмандкунӣ равона карда шудааст. Ин як намуди дастурамал барои мутахассисони сафарбаркунии ҷомеа мебошад, ки барои тағйирёбии иҷтимоӣ дар ҷомеа ба самти рушд ва паст кардани сатҳи камбизоатӣ фаъолият мебаранд.

Давомаш. Аввалаш дар шумораҳои гузашта

1. ОМОДАГӢ

1.1. Муайян кардани мақсадҳо

Яке аз шиоре, ки зуд-зуд дар тренинго оиди менеҷмент (идоракунӣ, ташкилдихӣ) истифода мешавад: «Агар ту ба кучо рафтанатро надонӣ, пас муҳим нест ки бо кадом роҳ меравӣ» (аз филми тасвирии «Алиса дар олами афсонаҳо», Люис Кэрролл). Ин ба шумо низ тааллуқ дорад, агар шумо ба чараёни сафарбаркунии ҷомеа омодагӣ дида истода бошед. Ба ин ё он сӯй шитобидан, ҳамчун серкор намудан, вохӯриҳо ташкил намудан, хочатхона сохтан, бо роҳбарони ҷомеа сӯҳбат доштан, гурӯҳҳои эдвокаси барпо намудан, ва ҳама ин чиз бе ягон мақсади ноилшавии таъвияти ҳақиқӣ ва рушди ҷомеа натиҷа намеоварад. Дуруст муайян кардани мақсадҳои худ омилӣ зарурӣ мебошад: аввал барои худ, баъд дар рӯи қоғаз ва сипас ба ҳамаи атрофиён.

1.2. Омӯхтани ҷомеаи мақсаднок

Боз яке аз шиорҳо, ё ки мақоле, ки аз тарафи ҷузъиёто оиди рушди ҷомеа истифода бурда мешавад: «Кулол гилеро, ки аз он кӯза месозад, бояд донад» мебошад. Агар шумо мехоҳед, ки ба гил шакли дилхоҳатонро диҳед ва аз он ягон чиз соzed, пас шумо бояд хусусиятҳои гилро донед. Айна ҳамин тавр, бо ҷомеа кор бурда, оиди ҷомеаи мазкур бисёр чизҳоро (умуман табиати онро) донед. Шумо бояд ҳар чӣ бештар дар бораи ташкили иҷтимоии он, иқтисодиёт, забонҳо, ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва топографии он, муаммоҳо, сиёсат, вазъи экологии он ва ғайраро донед. Ҳатто майдатарин чизҳо низ, аҳамияти калон доштанишон мумкин аст.

Сохтани харитаи ҷомеа ва гирду атрофии он оғози хуб ба ҳисоб меравад. Одамон дар кучо зиндагӣ мекунад? Дар кучои ҷомеа элементҳои инфрасохтор (роҳҳо, сарчашмаҳои об, табобат-

гоҳҳо, бозорҳо ва ғ.) ҷойгир мебошанд? Баъдтар, вақте ки шумо бо аъзоёни ҷомеа баҳодиҳии вазъиятро (захираҳо, эҳтиётҳо, имкониятҳо, муаммоҳо) мегузаронед, шумо метавонед ба онҳо мустақилона дар сохтани харита ёри расонед. Дар марҳалаи мазкур сохтани чунин харита барои худ зарур аст, ки мустақилона таҳлил гузаронед, инчунин ба гузаронидани чунин намуди машғулият, аллакай бо аъзоёни ҷомеа омода шавед.

Ҷомеа-ин танҳо гурӯҳи одамон не, балки система мебошад, ки дар одамон не, дар ҳамон як маврид аз сабаби одамон вучуд дорад.

Вазифаи шумо - фаҳмидани ин система мебошад, то ки имконияти дурусти ба роҳ мондани тағйирёбии муқаррарӣ, ё ки тараққи додани ҷомеа ба самти зарурӣ (ба самти даркорие, ки мақсадҳои шумо муайян кардааст), дошта бошед.

1.3. Муайян кардани донишу малакаҳои зарурӣ
Аз он сабабе, ки гурӯҳи мақсадноки шумо ҳамаи ҷомеа, ҳамчун як парчаи умумӣ мебошад, аксари донишу малакаи ба шумо зарурӣ ба қобилияти мулоқот (сӯҳбат, гуфтугӯ) намудани шумо тааллуқ дорад. Шуморо зарур аст, ки дар назди мардум сӯҳбат карданро омӯzed, вале на ҳамчун спикери хоси мардумӣ, ки онҳо одатан чунин мебошанд.

Шуморо зарур аст, ки малакаи аз одамон «капида гирифтани» маълумотро ва гурӯҳи одамонро ба қарори умумӣ оварданро омӯzed, ки ин амалҳо аз шумо комилан дарк намудани мақсадҳои худ ва бовариро, вақте ки шумо дар назди мардуми бисёр қарор доред, талаб мекунад. Шумо бояд фарқи усули лексияхониро, вазъ гуфтан, насихат доданро аз нутқ дуруст фаҳмед (дар назди гурӯҳи мақсаднок), то ки аз чунин сӯҳбаткунӣ бо гурӯҳҳо худдорӣ кунед.

Малакаҳои техникӣ, ки ба шумо ҳамчун сафарбаркун зарур мебошанд: суханронӣ дар назди мардум, банақшагири, идоракуни, мушоҳида, таҳлил ва қобилияти навиштан. Аз ҳама усули беҳтарини малакаҳоро аз худ кардан ин худомӯзӣ мебошад. Инчунин шумо бояд дар худ нишонаҳои муайяни хислатро - бовиҷдон, пур аз ҷўшхурӯш, мусбӣ, босабру ботаҳаммул ва мутаваҷҷеҳ буданро ҳосил кунед.

Шумо бояд худ мутмаин шуданро омӯзед ва дар ҳуди ҳамон лаҳза ба дигарон боидрок шуданро, вақте ки дар назди одамони бисёр, ё ки байни онҳо менишинед. Шумо бояд аз ҷалб кардани диққати дигарон ба шахсияти худ, рафтори мағрурона ва худнависандӣ худдурӣ ҷўед. Шумо бояд сўҳбатро бурда тавонед, вале набояд дар он ҳамчун роҳбар ё ки раис рафтор карда ба гуфтаи дигарон масҳара кунед. Худро ба ин ҳама омӯзонед ва омода кунед.

Шуморо дошгани донишу малакаи ташкилотчиғӣ лозим аст, чун шумо бояд гурӯҳҳои ҷомеа ташкил кунед ва кумитаҳои иҷроия тартиб диҳед. Ҷӣ тавре ки шумо ҷомеаро ба донишу малакаи менеджмент меомӯзонед, ба ҳуди шумо донишани илми менеджмент даркор аст. Шумо бояд худатон банақшагириро донед, зеро ки шумо гурӯҳи ҷомеаро аз ҷараёни банақшагири мегузаронед. Чуноне ки шумо гурӯҳҳоро ба хислатҳои дурусткорӣ ва боинтизом будан дар бурдани ҳисоботҳои молиявӣ меомӯзонед, шумо бояд аввал худатон малакаи муҳосибиро дошта бошед. Шумо бояд малакаи навиштан (баён кардан дар рӯи қоғаз)-ро дошта бошед, зеро ки шумо малакаи навиштани ҳисоботҳоро вусъат медиҳед ва худатон ҳисоботҳо тартиб медиҳед.

Ба ғайр аз донишу малакаҳои техникӣ шумо бояд хислатҳои шахсӣ дошта бошед, ки ба муваффақ шудани сафарбаркуни ҷомеа зарур мебошанд. Шўҳрати (обрўи) шумо кирдори хело арзанда мебошад. Агар шумо бо дурусткории худ, пухтакорӣ, боадолатӣ, меҳнатдўстӣ, хушалоқӣ, тозагӣ, босабри, рўҳбаландӣ, хоксорӣ, росткории худ машҳур бошед, дар он сурат обрўи шумо дар кўшиши сафарбаркунии ҷомеа ёрӣ мерасонад. Агар шумо дорои чунин шўҳрат набоед, он вақт ба худдигар кор ё ки вазифаро ҷўед.

Давом дорад

Барои промоутерон

Икром БАБАЕВ, редактор бюллетеня

Изучение достижений и опыта стран мира по возобновляемой энергии

С 24 по 27 мая текущего года в Худжандском Государственном Университете (ХГУ) прошел международный симпозиум на тему «Возобновляемые источники энергии: проблемы и перспективы», организованный исполнительным органом государственной власти Согдийской области совместно с ХГУ.

В работе симпозиума приняли участие ученые из разных стран мира - России, Польши, Казахстана, Кыргызстана и других стран. Также в специально изданной книге по вопросам использования возобновляемых источников энергии (ВИЭ) были размещены статьи и доклады ученых США, Пакистана, Индии, Афганистана, а также местных специалистов и сотрудников общественных организаций Таджикистана, занимающихся вопросами внедрения и использования ВИЭ.

В ходе симпозиума свою работу вели пять секций, в которых обсуждены вопросы потенциала, развития, возможностей использования, внедрения и развития возобновляемой энергетики в мире и в Таджикистане, обсуждены проблемы использования ветрового и солнечного атласа РТ, научные исследования и инновации в возобновляемой энергии, социально-экономические аспекты использования ВИЭ и др.

С докладом на тему «Усиление роли органов местного самоуправления в решении вопросов по энергетической безопасности путем эффективного управления возобновляемыми источниками энергии», автором которого является кандидат технических наук, консультант «АППР Нау» по энергобезопасности Яхё Акрамов, выступил Акмал Мирзоев - менеджер проекта «АППР Нау» по возобновляемой энергии:

энергетики по Согдийской области, то область находится в изолированной части Таджикистана. Существует только одна Кайраккумская ГЭС в Согдийской области, мощностью, кото-

рой могла бы удовлетворить лишь 15% потребностей населения Согдийской области.

«В условиях развивающейся рыночной экономики функционирование системы энергообеспечения для населения становится неэффективной. Государства, которые экспортируют энергию, газ и нефтепродукты требуют мировые цены за них, в то время как низкий уровень доходов населения ограничивает доступ к энергии. Суровые зимы 2007-2008 годов принесли катастрофические последствия, так как системе энергообеспечения не удалось справиться с трудностями. Правительству пришлось обратиться к международным организациям за помощью. Что касается

рая могла бы удовлетворить лишь 15% потребностей населения Согдийской области.

Многие сельские начальные школы в суровые зимние месяцы функционируют не на должном уровне. Компьютерные классы в общеобразовательных школах оснащаются, но из-за отсутствия электроэнергии не функционируют на достаточном уровне. Сельские больницы не могут принимать всех пациентов, и в зимнее время помещения остаются практически пустыми, а население предпочитает получать лечение на дому, что повышает вероятность распространения

болезней среди членов их семей. Важным решением для выхода из ситуации стало принятие Правительством РТ Закона «Об использовании возобновляемых источников энергии». Этот закон способствует обществу частично решить свои проблемы по энергообеспечению от централизованных источников. Однако, на данный момент, для широкого внедрения этих источников общественность не только не обладает достаточными навыками и знаниями, а также не может эффективно управлять ими. Следует также отметить, что для первоначального внедрения ВИЭ не хватает стартового капитала по приобретению источников энергоснабжения и их установки.

Основываясь на вышеуказанных проблемах Местной общественной организацией «Агентство Поддержки Процесов Развития Нау» был разработан проект по внедрению ВИЭ, который поддержан со сторо-

№	Наименование ресурсов	Джаббор Расулов, Гулякандоз	Спитамен, Тагаяк	Айни, ФонДаре	Ганчи, Калининабад	Ашт, Ошоба	итого
1.	Солнечные батареи	7	6	6	6	7	32
2.	Гелио коллекторы	9	5	3	3	9	29
3.	Гелио сушилки	10	13	14	11	75	123
4.	Солнечная кухонная печь	10	8	9	7	9	43
5.	Энерго эффективные печи	6	6	6	6	6	30
6.	Биогаз	1	0	0	1	1	3
7.	Микро ГЭС	0	0	1	0	1	2
8.	Утепление зданий роддомов	1	1	1	1	1	5
							267

ны Европейского Союза через британскую организацию АСТ СА.

Основная деятельность проекта:

1. Усиление Органов Местного Самоуправления путем создания Комитета по Энергетике Джамоата (КЭДж).

2. Повышение знаний и навыков членов КЭДж в области ВИЭ. Оснащение их современными измерительными приборами для оценки энергопотенциала региона для внедрения ВИЭ.

3. Повышение информированности и обучение населения по использованию ВИЭ.

4. Обучение по оценке параметров источников возобновляемой энергии с участием КЭДж и разработка проектных заявок для установки оборудования ВИЭ на местах.

5. Деятельность джамоатов по отбору разработанных проектов через создание и обучение новой структуры "Независимой Тендерной Комиссии".

6. Установка источников ВИЭ в социальных объектах.

ВИЭ: проблемы и перспективы

На сегодняшний день в целях достижения проектных целей «АППР Нау» внесло свой вклад, установив на локальном уровне в **267** объектах оборудования ВИЭ.

Сводные данные за 2 года по 5 районам Согдийской области смотрите в таблице на стр. 13.

Все указанные источники возобновляемой энергии установлены в социальных объектах, таких как школы, детсады, медучреждения, женские клубы, ДФХ. На данный момент идет сооружение биогазовых установок и микро ГЭС.

С участием членов КЭДж в 5 джамоатах проведена оценка состояния, качества энергообеспеченности и выявления барьеров при внедрении ВИЭ.

В частности со стороны созданных КЭДж были выявлены:

1. Качество электроэнергии у сельских потребителей часто не соответствует нормативам.

2. Освещенность в помещениях социальных объектов при использовании энергосберегающих ламп не соответствует нормативам и требует существенного изменения схемы размещения светоточек.

3. При использовании гелиоколлекторов в сельских горных местностях отсутствует постоянная подача воды с необходимым напором.

4. Нездоровая конкуренция по импорту оборудования ВИЭ, низкое качество, высокие цены. Сертификаты и инструк-

ции использования составлены на китайском языке.

5. Процесс лицензирования для производителя альтернативной энергии имеет некоторые сложности.

Что мы предлагаем:

- Расширить полномочия местных властей по управлению и использованию местных ресурсов для использования ВИЭ.

- Предоставить налоговые, таможенные льготы для бизнес-сектора для импорта оборудования, запчастей по ВИЭ. Должны быть названы конкретные кредитные организации с указанием льготной процентной ставкой на долгосрочный период.

- Усилить научно-техническую и лабораторную базу ВУЗов по разработке и обучению по ВИЭ.

- Усилить пропаганду использования ВИЭ, энергосбережения и энергоэффективности через создание и развитие демонстрационных парков.

- В регионах создать цеха по производству, ремонту и утилизации энергосберегающих и ртутьсодержащих ламп», - говорится в докладе.

Следует отметить, что в фойе ректората ХГУ «АППР Нау» организовал своеобразную выставку по демонстрации деятельности проекта в виде буклетов, баннеров и других информационных материалов, благодаря которым гости смогли ознакомиться с вкладом организации по внедрению и использованию ВИЭ в пяти джамоатах области.

Максимальная активность стихийных бедствий ожидается в 2013-2014 годах

«Максимальная активность стихийных бедствий ожидается в 2013-2014 годах. У мирового сообщества осталось очень мало времени, чтобы подготовиться к ожидаемым катаклизмам. Необходимо признать, что человечество не готово к вступлению в эру глобальных естественных катаклизмов: технологически, экономически, юридически и психологически». Об этом говорится в коммюнике Международного Комитета GEOCHANGE, посвященного проблеме роста природных катаклизмов.

Как отмечается в документе, специалистами были собраны научные факты, которые свидетельствуют об увеличении числа экологических изменений и их глобальном характере. Эти изменения указывают на ускорение темпов роста геодинамической активности, которая проявится, в частности, в виде землетрясений и извержений вулканов. Периодическое усиление эндогенной активности Земли приведет к увеличению дегазации мантии и выбросам парниковых газов геологического происхождения в атмосферу, вызывающих глобальное потепление.

«Природные катаклизмы могут в короткий промежуток времени привести к катастрофическим последствиям для целых регионов нашей планеты. В настоящее время мировое общество не готово к такому развитию событий, которые вполне вероятны», - отмечается, в частности, в коммюнике.

Инициативная группа по проблеме глобального изменения состояния окружающей среды GEOCHANGE предлагает как можно скорее принять Рамочную конвенцию ООН по глобальным изменениям окружающей среды, а также разработать ряд международных программ для изучения и прогнозирования глобальных экологических изменений и план действий.

Полный текст коммюнике и доклада был направлен главам 84 государств, среди которых США, Франция, Россия, Казахстан и Узбекистан.

Источник: Pressa.tj

Муртазокул ХУСАЙНОВ, агроконсультант
«АППР Нау»

МИГРАЦИИ БРАКОНА

Бракон – паразит гусениц хлопковой совки и ряда других видов чешуекрылых – всё шире применяется на практике защиты растений в республиках Средней Азии. Его расселение пока еще проводится вручную. Согласно существующим рекомендациям, паразитов на хлопковые поля выпускают через каждые 30 метров. Точки выпуска в свое время были взяты, по-видимому, произвольно, без учета скорости и длительности миграции насекомого.

Для определения скорости и дальности миграции бракона нами применен метод мечения взрослых особей радиоактивными изотопами и выпуска на поля в одной точке с последующим отловом имаго паразита и сбором парализованных гусениц совки в радиусе 2 км. Первоначально были исследованы

питательные смеси, содержащие различные радионуклиды, а именно 14с, 3н, 125н. Для подкормки в три стеклянных сосуда помещали по 100 самок бракона. Подкормку – 20%-ный сахарный сироп (0,02мл), содержащий в первом сосуде смесь аминокислот 14с, во втором смесь аминокислот 3н и в третьем 125н с общей активностью 1 мкюри в каждом сосуде, наносили на поролоновые кормушки. Затем в течение трех суток измеряли содержание радиоактивной метки. В отдельных особях радиоактивность измеряли на счетчиках «Бета-1». Результаты показали, что при мечении самок бракона 14с средняя радиоактивность 20 самок составляла 20-23 тыс имп/мин; 3н – 30-

37 тыс имп/мин; ^{125}N – 95-98 тыс. имп/мин. На вторые-третьи сутки радиоактивность насекомых повышается незначительно, поэтому подкормку изотопами можно ограничить одними сутками.

Первоначально меченых изотопами самок бракона выпускали в центр томатного поля, а затем в радиусе 2 км. От точки выпуска через каждые 50 м энтомологическим сачком в течение 6 суток отлавливали имаго, умерщвляли их и определяли радиоактивность.

Оказалось, что меченые насекомые разлетаются за 2-3 сутки на расстояние до 550 м, а через 6 суток единичные особи встречаются в радиусе 1,5 км. Для изучения переноса самками бракона радиоактивной метки с токсическим началом мы использовали в лаборатории и гусениц восковой моли.

Биологическая защита растений

В стеклянные бюксы помещали по одной гусенице и одной меченой самке паразита.

Парализованное насекомое переносили в счетный флакон и определяли его радиоактивность. Средняя радиоактивность 10 самок паразита после мечения ^{125}N до парализации гусениц колебалась от 90 до 100 тыс. имп/мин., после парализации – 78-91 тыс. имп/мин. Радиоактивность 10 парализованных гусениц меченых ^{125}N 7-16 тыс имп/мин, ^{14}C – 2,4-5 тыс, ^3H – 2-2,1 тыс. имп/мин.

Установлено, что около 10-15% радиоактивности самок бракона переходит к парализованным гусеницам. В то же время мечение насекомых ^{125}N предпочтительнее, чем ^{14}C и ^3H , поскольку тело гусеницы экранирует слабое бета-излучение. Кроме того, при использовании ^{14}C и ^3H усложняется процесс измерения. Самок бракона и парализованных

гусениц приходится помещать в сцинтилляционную жидкость, а в случае тритиевой метки предварительно измельчать.

Гусениц хлопковой совки, содержащих радионуклид ^{125}N , можно обнаружить в полевых условиях портативным гамма радиометром, что очень важно на практике. Именно поэтому для полевых работ мы метили самок бракона только этим радионуклидом. Для определения скорости и дальности миграции бракона в полевых условиях взрослых паразитов (5 тыс. самок) в течение 24 суток подкармливали питательной смесью, содержащей 1 мл 40%-ного раствора сахарозы и 0,01 мл раствора $\text{Ng } ^{125}\text{N}$ с общей активностью 1 мкюри.

Для контроля за степенью включения метки была выборочно измерена радиоактивность 100 самок, которая в среднем составляла 40-50 тыс. имп/мин на каждую. Меченых насекомых выпускали в центр томатного поля площадью 20 га.

Опыты проводили при среднесуточной температуре воздуха 28,3 С, относительной влажности воздуха 45%, скорости ветра 5-7 м/с. Парализованных гусениц хлопковой совки собирали в течение 6 дней. Подсчет гусениц, содержащих изотопную метку, показал, что радиус разлета самок бракона составил в 1-ый день 100 м., 2-ой – 250, 3-ий – 350, 4-ый - 400, 5-ый и 6-ой день – 500 метров. Отдельные экземпляры радиоактивных гусениц были собраны в радиусе 1000 м. Радиоактивность гусениц составляла 500 – 1000 имп/мин. Выпуск бракона на поля для борьбы с хлопковой совкой, по нашим данным, можно проводить через каждые 200 м. Это дает почти семикратную экономию расхода рабочей силы. С учетом кратности выпуска энтомофага за сезон на каждые 100 га томатов экономится 100 самок за счет уменьшения числа точек выпуска.

Ўринбой УСМОН, Халқаро Журналистлар конфедератсияси аъзоси

ЙЎЛ ЧЕТИДАГИ ТАБАССУМ

Давоми. Боши ўтган сонларда. Айни кезлар мамлакатда “Автомобил йўллари ва йўлга эгаллик фаолияти борасида” Тожикистон Жумҳурияти Қонуни қабул қилинди. Мазкур қонун юзасидан вилоятдаги мавжуд йўллар бир неча тоифага бўлинди. Вилоятда маҳаллий, республика миқёсидаги йўллар билан биргаликда халқаро аҳамиятга эга бўлган йўллар ҳам бор эди. Мавжуд 3450 километр йўлнинг 1097 километри Республика аҳамиятидаги йўллар саналарди. Бошқарма мутахассислари Анварберди Эгамбердиев ва Исломхўжа Авлиёев бошчилигида вилоятдаги барча йўллар ҳолатини ўрганиб чиқишганда, натижа бирон мутахассисни қувонтирмади. Йўлларнинг деярли ҳаммаси собиқ СССР пайтида қурилганди. Энг янги йўл 1991-1992 йилларда фойдаланишга берилганди. Олдинги меъёрларга кўра йўл фойдаланишга топширилганидан сўнг унинг сифатли ҳолатига кўпи билан 10-12 йил кафолат бериларди. Мустақиллик йилларига келиб йўлларнинг деярли ҳаммаси таъмирга муҳтож бўлиб қолганди. Лекин яхши-

лаб таъмирлаш ёки янги йўллар қуришга имкон йўқ эди. Бунга мамлакатда бўлиб ўтган фуқаролар уруши ва ундан келиб чиққан иқтисоднинг кескин пасайиб кетиши имконият бермас эди. Тадқиқотлар ўтказилганда, Республика аҳамиятидаги йўлларнинг 80 фоизга яқини, маҳаллий аҳамиятдаги йўлларнинг эса, бундан ҳам кўпроғи қаноатланарли эмаслиги, тўлиқ таъмирга муҳтожлиги аниқланди. Хужанд-Бўстон, Хужанд-Ашт, Хужанд-Конибодом, Хужанд-Овчи Қалъача йўллари талаботга жавоб бера олмас эди. Айниқса, Хужанд-Истаравшан, Айний-Панжакент йўлларининг ҳолати ташвишли эди. Вилоят йўлларида фалокат кўп юз берар, ҳайдовчилар ва йўловчилар буни йўлнинг ўйдим-чуқур бўлиб кетганлиги, ҳар қадамда қадоқ учрашига йўйиб, норози бўлишарди. 1998-1999 йилларда Республика аҳамиятидаги йўллар қаровига ҳар бир километр учун 14 минг сомонийдан, маҳаллий йўлларга эса, айнан ана шундай масофага 12 минг сомонийдан маблағ ажратиларди. Бу маблағ

мавжуд талаботнинг бор-йўғи 10-12 фоизинигина қондирарди, холос. 2005-2006 йилларга келиб йўлда ишлатиладиган, йўл таъмирланадиган техникалар эскириб, тўкилиб қолганди. Иккинчи тарафдан йўллардан фойдаланиш муддати ўтиб кетган бошқача айтганда кўп йўлларнинг умри охирига етган эди. Йўллардаги чуқурлар кўмилар, ямоқ қилинар, лекин ҳеч қанча ўтмасдан яна янги-янги чуқурлар пайдо бўларди. Анварберди мутахассис сифатида мумланган йўлларнинг асосий душмани сув эканлигини яхши биларди. Агар йўллардаги чуқурчалар озгина сифатсиз таъмирланса, ёғингарчиликдан сўнг унинг бир чеккасидан сизиб кирган сув аста-секин чуқурни олдингидан ҳам кенгайтириб юборарди ва яна қайтадан таъмирлаш эҳтиёжи пайдо бўларди. «Аслида йўл лойиҳалаш вақтида ёғингарчилик таъсири борасида ўйлаш зарур. Қор ёғадими, ёмғир ёғадими, ёғингарчилик суви асфалтда турмасдан, йўл

Тожикистон: Тараққиёт сари

четига оқиб кетиши керак. Бўлмаса, туриб қолган сув йўлни бузади. Лекин, менинг фикримча, лойиҳа тузувчилар ва йўл қурувчилар бу муҳим жиҳатга эътибор беришмаган кўринади. Тўғри, СССР пайтида кўп йўллар сифатли қурилган, бунинкор этиш адолатсизлик бўлади. Лекин худди инсон каби йўл ҳам ўз имкониятидан ортиқ юкни кўтара олмайди. Масалан, лойиҳалаш вақтида бир йўлнинг юк кўтара олиш имкониятини 10 тонна қилиб белгилашган, дейлик. Энди, ўзингиз тасаввур қилинг, бу йўлдан техникавий оғирлиги ва ортилган юкни қўшиб ҳисоблайдиган бўлсак, 15-20 тонналик машиналар ўтмапти. Балки аввалига билинмас, лекин бориб-бориб ортиқча юкнинг таъсири сезилади - йўл бузила боради. Лекин айрим ҳайдовчилар йўлнинг бу душмани борасида

ўйлашмайди. Улар машинага ортилган юкни тезроқ белгиланган манзилга етказиб, жарақ-жарақ пулни санаб олишса, бўлгани. Шунда ҳой инсон, майли бошқа ҳайдовчилар ва йўловчиларни ўйламасанг ҳам, эртага, индинга ана шу йўлдан ўзинг яна юришинг мумкинлигини ўйласангчи, дегим

келади», Анварбердининг ўйчан кўзларида ошкора норозилик акс этади.

Жанубда

мустаҳкамланган ишонч «Суғд вилояти Хужанд нақлиёт бошқармаси давлат муассасаси» мутахассислари кечаю кундуз йўллар ҳолатини яхшилашнинг иложини топиш борасида ўйлашарди. «Хусусан, биз Душанбе-Чаноқ йўли борасида ташвишланардик, - дейди Анварберди Эгамбердиев. Бу Тожикистон Жануби ва Шимолини боғлаб турган ягона автомобил йўли эди. Бу йўл икки баландтоғли доволон Анзоб ва Шаҳристон доволонларидан ўтарди. Бир сўз билан айтганда, бу йўл стратегик йўл эди. Мен бу йўл қайта қурилишига ишонар эдим». Анварберди мамлакат Жанубига сафар қилганда унинг муҳим стратегик йўл албатта қайта қурилади, деган ишончи кучайди. Ўшанда Душанбе-Қўрғонтепа-Данғара-Восе-Кўлоб йўли қурилиши тугалланганди. Бу йўл ўзининг сифатли қурилгани билан мутахассислар эътиборни тортарди. Мазкур қурилишдан сўнг Тожиқобод, Помир томон йўллари қурилиши бошланди. «Мен бу йўллар қанчалик сифатли қурилганлигини кўриб, вилоят йўлларига ҳам навбат етганлигини ҳис қилардим ва ҳеч қанча

ўтмасдан мамлакат Президенти Эмомали Раҳмон бошчилигида бир улғу қурилиш бошланди», дейди Анварберди. Унинг бу сезгиси алдамади. Тез орада Хитой мамлакатининг йирик ширкатларидан бири Душанбе-Хужанд-Чаноқ шоҳйўли қурилиши борасида шартнома имзоланди. Қурилиш учун 295 миллион АҚШ доллари зарур эди. Бу маблағнинг 265 миллионини Хитой ажратадиган бўлди. Бу кўп йиллик имтиёзли қарз саналарди. Маблағнинг 10 фоизи Республика бюджети ҳисобидан ажратилди. Лойиҳа-тадқиқот ишлари хитойликлар томонидан амалга оширилди. Қанча маблағ кетади, қанча қувур, қурилиш ашёлари ... Бу қурилиш учун мамлакатдаги қурилиш техникаси жуда-жуда озлик қиларди. Қанча-қанча техникалар ҳам туриб-туриб эскириб кетганди. «Тўғриси айтадиган бўлсам, бозор иқтисодига ўтганимиздан сўнг биз ҳали бунчалик улғу қурилишга тайёр эмасдик», хаёл ҳукмига асир бўлади Анварберди. Йўл қурилиши 2006 йил 10 июлида бошланди. Ҳукумат қошида нақлиёт вазирлиги билан биргаликда махсус марказ ташкил этилди ва у «Душанбе-Хужанд-Бўстон-Чаноқ» автомобил йўлини қайта қуриш маркази» деб аталди.

Давоми келгуси сонда

Ток ўстириш ва парваришlash усуллари

Давоми. Боши ўтган сонларда.

Унгуборли ток қурти – токнинг барча органларига зарар етказиши, ундан зарарланган ток барглари сарғайиб тўкила бошлади, узум бошлари қуриб қолади, натижада ҳосил камайиб кетади. Узум бошларини эса, қурт чиқиндиси бошиб, қошлаб олади ва моғор замбуруғи ривожланади, натижада егулик узумларнинг сифати бузилади ва уларни фақат вино қилиш учун ишлатиш мумкин. Унгуборли ток қурти бир мавсумда тўрт авлод беради. Битта урғочи қурт ток бандига ва узум доналарига 200-300 тагача тухум қўяди. Қурт личинкалари ва қисман вояга етган урғочилари ток занги ёриқларида ва кўчган пўстлоқ остида, токнинг пастки қисмида қишлайди.

Кураш чоралари: агар узумзорларда ток барги ўровчисига қарши кураш чоралари қўрилмаган бўлса-ю, унгуборли қуртдан зарар кўрган бўлса унда, кузда тоқлар кесилиб, тушлар ерга ётқизилгандан кейин илдиз олади. Қисмлари, пояси, бир йиллик новдалари икки фоизли трихлорметафос-3 ёки 1-1,5 фоизли метафос ёхуд фазолонга 2-3 фоизли Н-30 препарати аралаштириб пуркалади. Ток гуллагандан сўнг 02 фоизли аралашмада, фазалон фосфолид, метафос, карбафос препаратларини қўллаш керак.

Ток мевахўри – бу зараркунанда мавсумда икки марта авлод беради ва ривожланиш даврида тўртта босқични ўтайди. Битта урғочи капалаги ўртача 50-70 тадан тухум қўяди. Ёш қурти кулранг-қўнғир рангда, вояга етгани қизғиш-яшилроқ рангда бўлади. Уларга қарши курашиш худди ток барги ўровчисига қарши курашиш чоралари каби қўлланилади.

Зарарли тилла қўнғизлар – булар қизғиш – қўнғир рангда, боши қорамтир, танаси сарғиш – қўнғир тангачалари билан қошланган, мўйловчалари 7-5 бўғинли, танасининг узунлиги 25-30 мм, қуртнинг танаси оқ, боши жигар рангда, вояга етган бўйи 60-70 мм га етади. Қўнғизлар июл ойида оқшом пайтлари ёшасига учиб юра-

ди. Урғочилари уруғлангандан сўнг ернинг 2-3 см чуқурлигига тўп-тўп қилиб бештагача тухум қўяди. 20-25 кундан сўнг тухумлардан қуртлар чиқади ва улар 3 йилга қадар тупроқда яшайди. Дастлаб ўсимликларнинг ёш илдизлари билан, сўнгра илдизларининг ёғочлашган қисми ва новдалари билан озиқланади. Сўнгра қуртлар тупроқнинг 10-20 см чуқурлигида ғумбакка айланиб, 15-20 кундан кейин етилиб, қўнғизга айланади.

Кураш чоралари. Янги токзорлар яратиладиган мавзеларда тупроқдан намуна олиниб, текширилиб кўрилади. Агар икки дона қўнғиз қурти чиқса, мавзе гексохлорин дусти билан дориланади. Бошқа зараркунандалардан ўргимчаккана, қовоқари, комсток қурти каби ҳашарот ва каналар ҳам шундай тадбирлар қўлланилганда нобуд бўлади.

Токнинг асосий касалликлари. Токлар асосан одиум (уншудринг) ва антракноз касаллигидан кўпроқ зарарланади.

Одиум (уншудринг) – касаллиги токнинг хавфли касаллиги бўлиб, ундан ҳосилнинг 50 фоизга яқини нобуд бўлади. Олдин токнинг ҳамма яшил қисмларида – гул, ғужум, банд, новда, баргларида ривожланиши мумкин. Зарарланган жойларда кулсимон ғубор ҳосил бўлади, кейинчалик унинг ўрнига қўнғир доғлар қолади. Касалланган узум доналари шаклини ўзгартириб, ёрилиб кетади, новдалари яхши пишмайди. Бу касални ток турининг яшил қисмига жойлашиб олган замбуруғнинг бир хужайрали аъзолари тарқатади. Бу касаллик тарқатувчи вегетатсион даврда бир неча авлод беради, ўта нам ҳавода яхши ривожланиб, зичлашиб ўсиб кетган узумзорларда тез кўпаяди. Олдин айниқса чиллаки оқ хусайни, қора кишмиш, чарос, пушти тойфи, Катгақўрғон навларини кўпроқ зарарлайди.

Давоми келгуси сонда

КАЛЕНДАРЬ СОБЫТИЙ

Премия принца Сальмана в сфере исследований проблем инвалидности

Объявлено о приеме заявок на международный конкурс на получение премии принца Сальмана в сфере исследований проблем инвалидности. Дедлайн 30 сентября 2011 года.

Организатор: Генеральный секретариат премии имени Принца Сальмана.

Исследовательские, социальные, правительственные организации и общества могут номинировать на премию исследователей, которые внесли значительный вклад в развитие исследований проблем инвалидности.

Номинации конкурса:

1 – Медицина и санитария по теме: Нарушения в поведении, связанные с особенностью психико-эмоционального развития;

2 – Воспитание и образование по теме: Примене-

ние современных технических средств обучения в образовательном процессе для физически ограниченных школьников;

3 – Социальные науки и реабилитация по теме: Средства реабилитации и общественной адаптации инвалидов.

Не принимаются заявки на номинирование от индивидуальных лиц, номинировать могут только организации и общества.

Лауреат премии получит золотую медаль и денежное вознаграждение в размере 250 тысяч риалов Саудовской Аравии.

Форма для номинирования: <http://www.pscdr.org.sa/en/award/Pages/nomination-form.aspx>

Источник: www.vsekonkursy.ru

Стипендии Фрица Тиссена для исследований в Германии

Принимаются заявки на участие в программе научных исследований (естественные и гуманитарные науки) фонда Фрица Тиссена. Заявки можно подавать круглый год.

Организатор: Фонд имени Фрица Тиссена.

Стипендия рассчитана на иностранных соискателей, имеющих степень кандидата наук.

Фонд имени Фрица Тиссена (Fritz-Thyssen-Stiftung) предоставляет иностранным специалистам стипендии и финансовую поддержку на проведение научно-исследовательских работ в вузах и некоммерческих исследовательских институтах на территории Германии. Стипендия охватывает целый ряд гуманитарных и естественных наук и распространяется, в числе прочего, и на граждан Российской Федерации и других стран Содружества Независимых Государств.

В рамках стипендиальной программы соискатели могут подавать заявки на осуществление научных проектов в университетах и некоммерческих исследовательских институтах в первую очередь на территории Германии. Поощряется также двустороннее научно-исследовательское сотрудничество с привлечением немецких и зарубежных университетов и исследовательских центров.

Предлагаемый соискателем проект должен иметь четкий рабочий план и сроки выполнения.

Размер стипендии Фонда имени Фрица Тиссена, вне зависимости от сферы исследований или возраста соискателя, составляет 1700 евро в месяц. При этом личные доходы будущих стипендиатов из дополнительных источников не должны превышать 500 евро в месяц. Стипендия предоставляется сроком на один год и не облагается налогами. Соискатели с детьми могут также подать заявку на финансовую поддержку по уходу за ребенком не старше 12 лет. При этом стипендия фонда не включает отчисления на детей, этими вопросами занимается соответствующий отдел по трудоустройству (Arbeitsamt) по месту жительства в Германии.

Более подробная информация выложена на нашем форуме по ссылке ниже (для того, чтобы прочитать, сначала зарегистрируйтесь на форуме).

http://vsekonkursy.ru/?page_id=2201/ гранты-для-учебы-стипендии/стипендии-фрица-тиссена-для-исследов/

Источник: www.vsekonkursy.ru